

Hz.Ali(a.s)'ın Mektupları-3

<"xml encoding="UTF-8?">

Hz.Ali(a.s)'ın Mektupları-3

(Hamdû senâ ve salâtü selâmdan) Sonra mektubun geldi. Mektubunda, Allah'ın salâtı ona ve soyuna olsun, Muhammed'i, dinini bildirmek için seçtiğini, ashabından bazıları da onu kuvvetlendirdiğini yazmışsın.

Ne de şaşılacak şey ki Allah'ın bizi sınıdığını, Peygamberiyle de bize lütuflarda bulunduğunu sanki sen biliyormuşsun da biz bilmiyormuşuz; bize haber veriyorsun bunu. Oysa ki bu sözlerin,

Bahreyn'de hurması bol Hecer şehrine hurma götürmeye, ok atmayı bilen ok atmaya çağırmaya, ona, atıcılık belletmeye kalkmaya, tereciye tere satmaya benziyor, onu hatırlatıyor.

İslâm'da falan, feşman kişinin en üstün kişiler olduğunu sanıyorsun. Bir şeyi anıyorsun ki öyle olsa sana bir üstünlük gelmez; olmasa seninle bir ilgisi düşünülmez. Senin, üstün olanla, olmayanla buyruk verenle,

buyruğa uyanla ne işin var? Tutsak olup azad edilenlerle onların oğullarının, ilk hicret edenlerle, onların dereceleriyle, onların üstün olanlarıyla, olmayanlarıyla ne ilgisi olur; bunları anlatmak,

onlara mı düşer? bizim oklarımızdan olmayan kanatsız bir okun vınlaması duyuldu. Buyruk altında olan biri hüküm vermeye kalkıştı.

A kişi, sen yüklendiğin ağır yükle topallaya-topallaya gitmedesin; kendi gidişine bak, kendi kusurunu gör; takdir seni geriye atmış, sen de geri dur. Ne alt olan sana bir zarar verir;

ne üst olan sana bir kâr getirir,sen çöllere düşmüş yelmedesin; varacağın yeri yitirmiş, sinsi-sinsi sürünmedesin. Ben sana haber vermeden de görmez misin ki Allah'ın lütfüyle Muhâcirlerin bir bölümü şehit oldu, her birinin üstünlüğü var. Allah'ın salâtı, O'na ve soyuna olsun, Rasûlullah, bizim şehidimizin namazını kılarken yetmiş tekbir getirdi;

onu böyle bir üstünlükle üstün etti. Görmez misin ki bir bölüğünün Allah yolunda elleri kesildi,
her birinin üstünlüğü var; bizden bu hâle düşen birisine, Cennette uçmaktadır,

iki kanadı var dendi. Allah insanın kendisini övmesini nehyetmeseydi, bu sözleri, anan, kendisi
için öyle üstünlükler anar, söylerdi ki, inananların gönülleri onu bilirdi; duyanlar da inkâr
edemezlerdi. Beni bırak da var, işine git.

Bizleriz, Rabbimizin seçtiği kişiler, onun lütfüne mazhar olanlar; insanlarsa bize uymak sûretiyle,
bizim vasıtamızla seçilmişler, lütfüne mazhar olmuşlardır.

Elinde olan şeylerden, sana vâcip olan Allah haklarından dolayı Allah'tan çekin, o haklara bak da
Allah'tan sakın. Bilmediğin takdirde özrünün kabûl edilmeyeceği şeyi tanı, bilinmesi gereken
şeye dön,

öğren onu. Çünkü itâat için apaçık deliller var; apaydındır o yollar; beli beyandır o yol ki
tutulacak; âşikârdır varılacak konak. İş bilenler, akli erenler,

o yolu tutarlar; kötü kişiler aykırı davranırlar. Kim o yoldan saparsa haktan ayrılır; sapıklık yoluna
adım atar; Allah'ın nimetini tebdil eder; azâbına uğrar.

Nefsini bil, nefisini; Allah, yolunu apaçık bildirmiştir sana; işin neye varacak, tanıtmıştır sana.
Sonun ziyana varacak; tuttuğun yol küfür mahallesine çıkacak. Nefsin seni şerre götürmede;
sapıklığa atmada; helâk vartalarına düşürmede; yolunu güçleştirdikçe güçleştirmede.

(Sıffîn'den döndükten sonra İmam Hasan aleyhisse-lâm'a yazdıkları vasiyetnâme)

Zamânın çetinliğini ikrâr eden, geçici olduğunu bilen, ömrü sona eren, kadere boyun eğen,
dünyayı kınayan, ölümler yerinde yurt tutan, yarın da şu dünyadan göçüp gidecek olan fânî
babadan;

dilediğini elde edemeyen, helâk olup göçenlerin yoluna giden, hastalıklara amaç olan, zamâna
rehin edilmiş bulunan, musîbet oklarına hedef kesilen, dünyâyâ tutsak olup zanlara kapılan,
aldanıp duran, ölüme borçlu ve esir, mihnetlere giriftar, hüzünlere eş, âfetlere nisan olan

dileklere kapılmış, ölülerin yerine geçmiş oğula.

Dünyânın benden yüz çevirdiğini anladım; zamânenin bana karşı serkeşlik ettiğini bildim; âhiretin, bana benden başkasını düşündürmeyecek, ardımda kalanları hatırlatma-yacak, kendi derdim,

bütün insanların derdini bana unutturacak bir halde yöneldiğine kanâat getirdim; bu hâl, bana oyuna gelmez bir işi, yalanı olmayan bir gerçeği açıkladı; ona gayret etmeme sebep oldu.

Seni vücûdumdan bir parça olarak gördüm; hattâ canım, bedenim olarak tanıdım; öylesine ki sana bir musîbet gelse bana gelmiş olur; ölüm sana gelip çatsa beni almış olur. Seni düşünmem, bana kendimi unutturdu da ölsem de, kalsam da tutmanı dileyerek sana bu vasiyet-nâmeyi yazdım.

Oğulcağızım, Allah'tan çekinmeni, emirlerine itâat etmeni, onu anarak kalbini onarmanı, onun ipine yapışmanı tavsiye ederim sana; ona yapışırsan, seninle Allah arasında ondan daha sağlam hangi sebep, hangi vesile vardır ki?

Kalbini öğütlerle dirilt, zâhitlikle öldür; tam inançla kuvvetlendir; hikmetle aydınlat; ölümü anmakla alçalt; yok olacağına inandır; dünya elemeleriyle görüş sâhibi et; zamanın saldırısından,

gecelerle gündüzün kötü geçişinden çekindir onu. Göçüp gidenlerin hallerini anlat, göster ona; senden öncekilerin başlarına gelenleri söyle ona; o gelip geçenlerin ülkelerinde gez,

onlardan kalanları gör; neler yapmışlar, nereden göçmüşler, nereden ayrılmışlar, nereye konmuşlar, seyret. Göreceksin ki onlar, dostlardan ayrıldılar; gurbet diyârına göçtüler; az zaman sonra sen de onlardan biri gibi olacaksın; şu halde konacağın yeri düzelt, âhiretini dünyâyâ satma.

Bilmediğin şey hakkında söz söyleme; gerekmediği zaman söze girişme. Sapıklık olduğundan korktuğun yola gitme; çünkü sapıklık şaşkınlığı zamanında o yoldan dönmek, korkulara çatmaktan yeğdir.

İyiliği buyur da sen de iyilerden ol; kötülüğü elinle, dilinle men et de bu çabanla kötülüğü edene

karşı dur. Allah yolunda seni, hiçbir kınayan kınayamaz. Nerede olursa olsun,

gerçek için çetinliklerin en çetinlerine dayan; din hükümlerini öğren. Bütün işlerde Allah'a sığın;
böyle yaparsan tam koruyan bir koruyucuya, tam üstün bir men edene dayanmış, sığınmış
olursun.

Dilediğin şeyde Rabbine özü doğru ol; çünkü vermek de onun elindedir; vermemek de. Hayrı çok
dile; vasiyetimi anla; başka yollara yönelme; çünkü sözün hayırlısı, fayda verenidir, bil ki hayır
yoktur fayda vermeyen bilgide; bellenmesi doğru olmayan bilgiden de faydalanmak mümkün
değildir.

Oğulcağızım, ben gördüm ki kocaldım; gördüm ki zaafım artıp duruyor; sana vasiyet etmeye
koyuldum; gönlümdekileri sana söylemeden ecelim gelir, yahut bedenimin zayıflaması gibi
reyimde de bir zayıflık olur,

yâhut de dileklerin kavraması, dünya fitnelerinin gelip çatması engel olur; sen de buyruk tutmaz
serkeş deveye dönersin dedim; bu vasiyetleri yazmaya giriştim. Çünkü genç adamın gönlü,

bir şey ekilmemiş alana benzer; oraya ne ekilirse tutar, boy atar. Ben de gönlüm dileklere düşüp
katılaşmadan, aklım, dünya dertlerine düşmeden tecrübe edenlerin uğraşıp sınanmalarına
düşerek elde ettikleri edepi sana söylemeye başladım; böylece arayıp dilemek zahmetine
düşmezsin; tecrübe ilâçlarıyla sağ esen kalmaya muhtaç olmazsın.

Bunların, aramak zahmetiyle, tecrübelerle elde edilenleri sana sunulmakta; evvelce bizce
karanlıkta kalanları apaydın sana gösterilmekte.

Oğulcağızım, ben, benden öncekiler kadar yaşamadım, fakat onların yaptıklarına baktım,
haberlerini öğrendim, düşündüm; eserlerini seyrettim; böylece de onlardan biri gibi oldum; hattâ
onların ilkinden sonuncusuna kadar onlarla ömür sürmüşe döndüm; hâllerinin durusunu
bulanığından ayırdım; faydalısını zararlısından ayırdım; her işin büyüğünü,

en güzelini sunuyorum sana, bilinmezini atıyorum, söylemiyorum sana. Esirgeyen bir baba
olarak seni düşündüğümdendir ki söyleyeceğim edepiyle muttasıf olmanı istiyorum; daha
gençsin,

ömrün uzun; zamanın seni kul etmesini, iyi ve esen bir niyete, tertemiz bir rûha sâhip olmanı diliyorum. Önce üstün ve ulu Allah'ın kitabını öğrenmeni, te'vilini bilmeni, İslâm şariatını ve hükümlerini, helâlını, harâmını iyice anlamayı vasiyet ediyorum. Vasiyetime bununla başlıyorum; bunlardan başka bir şeyle başlamıyorum.

Sonra insanların, dileklerine düşüp kendi reylerine uyup şüphelere düştükleri, ayrılığa uğradıkları şeylerle düşmen-den korkuyorum; nitekim şüphelere düşmüşlerdir, ayrılığa uğramışlardır da.

Onlar için seni uyarmayı, görmediğim hâlde sana söylemek, daha doğru geldi bana. Dilerim ki Allah doğru yolu bulmada, dilediğin gerçeğe ermende sana başarı verir; bu vasiyeti yormayı sana bırakıyorum.

Bil ki oğulcağızım, vasiyetimden tutacağın şeylerin bence en sevimlisi, Allah'tan çekinmen, Allah'ın farzlarını yerine getirmen, senden önce gelip geçen atalarının, ehlibeytinden temiz kişilerin yolunu tutmandır.

Onlar, yaptıklarına dikkat ettiler, senin dikkat ettiğin gibi; onlar, işlediklerini düşündüler; senin düşündüğün gibi. Sonra onlar, içinden çıkamayacakları şeyleri bıraktılar, şüpheli gördüklerinden vazgeçtiler.

Ama onların yolunu tutmaz da nefsin, seni buna zorlarsa, iyice anlamak, iyice bilmek şartıyla bu yolu tut. Şüphelere uymak, düşmanlıklara başvurmak yoluyla değil. Böyle bir işe girişmeden önce Allah'tan yardım iste, rızasına mazhar olman, seni şüpheyeye düşürecek her çeşit fenâlıkta bulunmaman, seni sapıklığa götürecek şeylerden kurtulman için başarı dile.

Gönlünün arılığa ulaştığına iyice inandın, aklın yattı, reyin o işte toplandı, bütün düşüncelerin, bir tek düşünce haline geldi mi de sana anlattıklarımın bak, onları hatırla.

O iş, gönlüne hoş gelmez, görüşüne, düşüncene uygun olmazsa bil ki geceleyin gözü görmeyen deve gibi bilmeden adım atıyorsun, karanlıklara dalıyorsun. Dini dileyen kişinin bilmeden adım atması, hakla batılı birbirine karıştırmayı câiz olamaz; bu çeşit şeyden el çekmek daha doğrudur; oğulcuğum, vasiyetimi iyi anla.

Bir de bil ki ölümün sâhibi, yaşayışın da sâhibidir; yaratan, öldüren; yok eden, tekrar diriltendir,

dert veren, derdi giderendir. Dünyâ, Allah'ın nimetler verdiği, fakat sınamalara da uğrattığı,

yaptıklarımıza âhirette karşılık olarak mükâfat ve mücâzat takdir ettiği bir yurttur, bir hâlde kalmaz, daha da senin bilmediğin, onun dilediği şeyler vardır ki anlatılamaz. Bu işlerden biri,

seni işkile düşürünce bunu, onu bilmediğine ver; çünkü sen önce bilgisiz yaratıldın; sonra bilgi sâhibi oldum. Nice şeyler vardır ki bilmezsin; o işlerde ne yapacağını şaşırırsın; gözün görmez olur da sonra görür,

anlarsın. Seni yaratana, sana rızık verene, senin yaratılışını düzgün bir hale getirene yapış, kulluğun ona olsun; rağbetin ona yönelsin; korkun ondan olsun.

Bil ki oğulcağızım, hiçbir kimse, noksan sıfatlardan münezze Allah'tan haber getirdiği gibi haber getirmemiştir. Ondandır ol da seni bolluğa ilet sin; kurtuluşa yönelt sin. Ben sana öğüt vermede kusûr etmiyorum; fakat sen, kendine ne kadar dikkat edersen et, hayrını benim kadar göremezsin.

Şunu bil ki oğulcağızım, Allah'ın ortağı olsaydı onun Peygamberleri de gelirdi sana; onun tasarruf ve kudret eserlerini de görürdün; onun işlerini de, sıfatlarını da tanırdın. Fakat, kendisini övdüğü gibi bir Allah'tır o;

kudretinde ona zıt bir varlık yoktur; zevâli olamaz; ebedîdir o. Evveldir eşyâdan, evveline bir evvel olmaksızın; âhırdır eşyâdan, sonuna bir son bulunmaksızın. Zâtı büyüktür, rab oluşunu gönülle,

gözle kavramaya hâcet kalmaksızın. Bunu böyle bildin mi, senin gibi kadri küçük, kudreti az, aczi çok, Rabbine ihtiyâcı fazla kişiye nasıl hareket etmek gerekse öyle hareket et;

ona itâat etmekte, azâbından korkmakta, cezâsından çekinmekte o çeşit davran. Çünkü o, sana ancak güzel şeyleri buyurmuştur; seni ancak çirkin şeylerden men etmiştir.

Oğulcağızım, sana dünyâyâ, dünya ahvâline, onun zevâline, hâlden hâle girişine dâir haberler verdim; âhiretten, âhîret ehlini hazırlananlardan da seni haberdâr ettim; ibret alman, ona göre harekette bulunman için ikisine dâir sözler söyledim, örnekler getirdim. Dünyâyı deneyen, dünya

hâlini bilen kişi, yıkık-dökük,

kıtlık ve darlık bir yerden yola düşen topluluğa benzer; yolun zahmetine katlanırlar, dostların ayrılığına dayanırlar, yolculuğun güçlüğüne sabrederler; yolda hoş a gitmeyen azığı yeter bulurlar;

sonunda da gep-geniş, hoş mu hoş olan yerlerine varıp karar ederler. Artık onlar için bu yolculuğun ne bir eleme kalmıştır, ne bir güçlüğü, ziyanı. Onlar için konacakları yere yaklaşmaktan daha sevimli,

varacakları yere ulaşmaktan daha iyi bir şey yoktur. Dünyâya aldanan kişiye nân-ü nimeti bol, mâmur bir konaktan kıtlık, kupkuru bir yere göçen topluluğa benzer. Onlara, önce bulundukları yerden ayrılmaktan daha kötü, ansızın öyle bir yere gelmekten daha fena bir şey olamaz.

Oğulcağızım, nefsini, kendinle başkaları arasında bir tartı haline getir; kendine yapılmasını, başına gelmesini sevdiğin, dilediğin şeyi başkaları için de sev, dile; sana yapılmasını,

başına gelmesini istemediğin şeyi onlar için de isteme. Nasıl zulme uğramayı istemezsen sen de, öylece kimseye zulmetme. Nasıl sana iyilik etmelerini istiyorsan sen de başkalarına öylece iyilik et. Başkasında görüp, duyup çirkin bulduğun şeyi, kendin için de çirkin bul. Sana yapılınc a razı olacağın şeyi insanlara da yap.

Bildiğin az bile olsa zararı yok, fakat bilmediğini söyleme. Sana söylenmesini istemediğin şeyi sen de söyleme başkalarına. Bil ki kendini görmek, beğenmek, gerçeğin zıddıdır, akıllıların âfeti.

Kazanç elde etmeye çalış, kulluk et, başkaları için hazine biriktirmeye bakma. Doğru yola yöneldin mi, Rabbine karşı daha da fazla eğil. Bil ki önünde, uzak mı uzak, çetin mi çetin bir yol var; o yola azıksız düşmemen,

ama yükünün de yüngül olması gerek. Götüremeyeceğin yükü yüklenme. Yüklenirsen sana ağırlık verir, vebâl getirir. Yok yoksul kişilerden, kıyâmet günü, senin azığını yüklenecek birini buldun mu, bunu ganimet bil;

yarın ona muhtâç olduğun vakit o, o azığı sana sunar. Ona çok yardımda bulun; kudretin varken yap bunu; çünkü sonra onu ararsın da bulamazsın. Elin genişken senden borç isteyene ver; o da

sana, dara düştüğün zaman öder onu.

Bil ki önünde sarp bir geçit var; orada yükü hafif olanı hâli, yükü ağır olandan güzeldir; orada yavaşlayanın hâli, tez geçenden kötüdür. O geçit seni mutlaka ya cennete götürecektir, ya cehenneme atacaktır. Konmadan önce kendine konak hazırla; oraya varmadan ağığını düz, koş; çünkü ölümden sonra bir hoşluk dileminin faydası olmadığı gibi dünyâya dönmek de mümkün değil.

Bil ki göklerin, yeryüzünün hazîneleri elinde olan, sana duâ etmek için izin vermiş, icâbet edeceğini de vaad etmiştir. Dilemeni emretmiştir, dilediğini vermek için; acımasını istemeni emretmiştir, sana acımak için.

Seninle arasına bir perde çekmemiştir; seni, onun katında şefâat edecek birisine muhtaç etmemiştir. Kötü bir iş işlersen tövbe etmekten men etmemiştir seni; azâbını hemencecik göndererek ukubete salmamıştır seni;

tövbeyle ona yüz tutarsan reddetmez; azâba uğramaya lâıyk olduğun suç yüzünden de seni rüsva eylemez. Suç yüzünden tövbeni kabûl etmezlikte bulunmaz; cürmünü yüzüne vurmaz; rahmetinden seni meyûs etmez.

Hattâ suçundan geçmeni de bir sevap sayar; yaptığın kötülüğe karşı bir günah yazar; işlediğin iyiliğe karşı on sevap verir. Sana tövbe kapısını açmış, özrünü kabûl etmeyi vaad etmiştir.

Onu çağırdın mı sesini duyar; gizli yalvardın mı gönlündekini bilir. İhtiyacını ona söylersin; gönlündekini ona açarsın; dertlerini ona şikâyet edersin,

sıkıntılarının giderilmesini ondan istersin; işlerinde ondan yardım dilersin; ömür çokluğu, beden sıhhati, rızık bolluğu gibi ondan başkasının veremeyeceği şeyleri ondan beklersin. Sonra hazînelerinin anahtarlarını da, ondan dilemeye izin vererek senin ellerine teslîm etmiştir; ne vakit dilersen, duâ ile nimetlerinin kapılarını açarsın,

çorak dilek yerlerini sulamak için rahmetini istersin. İcâbeti gecikirse de ümidini kesmemelisin; çünkü vergi ve ihsan, niyetle yeksandır. Nice kere, isteyenin ecri çoğalsın, umana daha da fazla ihsan edilsin diye icâbet gecikir.

Nice kere bir şey istersin, verilmez; fakat hemencecik, yahut bir zaman sonra ondan daha hayırlısı verilir, ondan daha hayırlısı verilmek için o verilmez, geciktirilir. Nice şeyler vardır ki sen istersin onu;

fakat verilse o yüzden dinin helâk olur. Şu halde güzelliği sana kalacak, vebâli senden gidecek şey istemelisin. Mal sana kalmaz; sen de ebedi olarak mala sâhip olamazsın.

Bil ki sen âhiret için yaratıldın, dünyâ için değil. Yok olmak için hakedildin, kalmak için değil. Ölüm için varsın sen, yaşamak için değil. Bir duraktasın ki oradan sökülüp atılacaksın;

bir evdesin ki orda emre hazır olacak; bir yoldasın ki o yoldan âhirete varacaksın. Sen, korkanın kurtulamayacağı, dileyenin er-geç bulacağı, önünde -sonunda gelip çatacağı ölüme bir avsın, çekin ondan;

kötü bir işteyken, kendi kendine bu işten tövbe etmem gerek derken gelip çatmasın, tövbeyle aranı açması, yoksa kendini helâk ettin demektir.

Oğulcuğum, ölümü çok an; birden düşeceğin hâli zikret; ölümden sonra o hâle düşeceksin. Onu hep önünde bil, görüyorsun say da seni, silâhını kuşandığın, kemerini bağladığın bir hâlde bulsun;

ansızın gelip üst olmasın sana. Sakın dünyâ ehlinin dünyâ ile oyalanması, ona yapışıp kalması aldatmasın seni. Elbette Allah, dünyâyı anlatmıştır sana, elbette dünyâ da kendini bildirmiştir sana; kötülükle-rini açıp yaymıştır,

göstermiştir sana. Dünyâ ehli, ancak üren, havlayan köpeklerdir; av peşinde koşan yırtıcı canavarlardır. Bâzısı bâzısını ısıtır; üstünü, zebun olanını yer; büyüğü küçüğünü kahreder. Dünyâ ehli, ayakları bağlı hayvanlardır, bir kısmı da başı boş saliverilmiş hayvanlar; akıllarını yitirmişlerdir; belirsiz bir yola düşüp gitmişlerdir.

Ayakları kumlara batar; orda ne bir ot var, ne su var; ne de onları sürüp götüren bir çoban var. Dünyâ onları körlük yoluna sürmüştür; gözlerini hidâyet alâmetlerinden örtmüştür. Dünyâyâ dalmışlardır;

nimetine gark olmuşlardır; onu Rab edinmişlerdir; dünyâ onlarla oynar, dünyâ ile oyalanırlar; önlerinde ne var, unutmuşlar. Hele azıcık dayan, karanlık açılır, aydınlanırsın o zaman, Görüyorum, göçler bağlanmış, yükler yüklenmiş. Koşan, tez gidene ulaşır elbet.

Bil ki oğulcağızım, bineği geceyle gündüz olan bir kişi, dursa bile gider; oturup dinlense bile yol alır, yeler. İyice bil ki dileğine ulaşamazsın, ecelinden kaçamazsın; sen, senden önce gidenin yolundasın.

Şu hâlde dileği azalt. Kazancı güzelleştir, çoğalt; çünkü nice istek vardır ki eldekinden, avuçtakinden eder insanı; her dileyen rızıklanmaz; her az isteyen de mahrum kalmaz.

Nefsini bütün aşağılıklardan üstün tut, seni dileklere çekse bile; çünkü nefsini aşağılatmana karşılık üstün ve yüce bir şey bulamazsın, kendini zelil etmekle kalırsın; hiçbir izzetse, o zillete değmez.

Kendini başkasına kul etme; Allah seni hür yaratmıştır. Şerle elde edilen hayra hayır denmez; güçlülle ulaşılan kolaylığa kolaylık adı verilmez. Sakın tamah bineğinden;

o seni helâk suyunun başına götürür. Gücün yettikçe Allah'la arana bir nimet sâhibi sokma, çünkü sen, ancak payını alacaksın, nasibine ulaşacaksın. Hepsi de ondan olmakla beraber,

noksan sıfatlardan münezzeh olan Allah'tan gelen az, halktan gelen çoktan daha üstündür. Elinden çıkanı, sükûtunla elde etmek, söze dalıp elde etmenden daha kolaydır.

Kaptakini korumak, kapağını sıkı kapamakla mümkündür. Elinde bulunanı koruman, başkasının elinde bulunanı istemenden daha iyidir, hoştur bence. Ümitsizliğin acısı,

insanlardan bir şey istemekten hayırlıdır; yüzсууу dökmeden yoksulluğa dayanmak, kötülüklere bulanıp zengin olmaktan hayırlıdır. Herkes, kendi sırrını en iyi ve sağlam korur. Nice çalışan vardır ki bu çalışma ona zarar verir. Kim çok söz söylerse hezeyan eder; kim düşünürse basirete erer.

Hayırlılarla eş-dost ol, onlardan biri olmaya bak; şerlilerden çekin, onlardan ırak ol. Ne kötüdür haram şey yemek; zulmün en kötüsüyse zayıfa zulmetmek.

Yumuşaklığın sertlik sayıldığı yerde sertlik yumuşaklıktan sayılır; çok zaman ilâç, dert olur, hastalık olur; dert de ilâç kesilir, derman verir. Olur ki öğüt veren, öğüt vermez, öğüt isteyeniyi kandırır.

Dileklere kapılıp dayanmaktan sakın; onlara kapılmak, dayanmak, ahmakların sermâyesidir; akılsa, tecrübeleri bellemek, onları unutmamaktır. En hayırlı tecrübe, sana öğüt veren tecrübedir.

Her isteyen, istediğini elde etmez; her gurbete giden, geri dönüp gelmez. Azığı yitirmek bozguna düşmektir; âhireti berbat etmektir. Her işin bir sonu vardır; nasıl takdir edildiyse sana gelir, ulaşır.

Ticarete girişen tehlikeye atılmıştır. Nice az vardır ki çoktan daha bereketlidir, daha verimlidir. Aşağılık yardımcıda, kendisinde nifak olan dostta hayır yoktur.

Bineği sana râm olsa da zamana bel verme, sırtını dayama; payını al ondan; sakın inada düşmekten, düşmanlığa girişmekten. Kardeşin seni dolaşmamaya başladı, yakınlığı kesti, lütufta,

dostlukta nekes davrandı, senden uzaklaştı, sana karşı yumuşakken sertleşti, onun kuluymuşsun gibi suç işlediği zaman bile senden özür dilemediği, sana karşı velinimetliğe kalkıştığı zaman, kardeşinden sakın.

Bu dediklerimi, yerinden başka bir yerde yapmaktan, yahut ehil olmayanlara bu çeşit muâmele etmekten de çekin. Dostuna düşman olanı dost sayma, düşman bil.

Kardeşine ister iyi ve güzel görünsün, ister çirkin gelsin, hoşlanmasın, öğüt ver. Öfkeni yen, sonucu bakımından, bundan daha tatlı, bundan daha lezzetli bir içim görmedim ben.

Sana sert davranana karşı yumuşak ol, belki o da yumuşar. Düşmanına üstünlükle muâmele et, bağışla onu; bu, hem ona dost oluşun, hem bağışlayanın bakımından iki zaferin de en tatlısıdır

(İki zafer vardır bunda: Üstün olmak, onun gönlünü ele almak). Senden ayrılan kardeşini sen dolaş; gün olur, eyyâm olur, belki döner, gene sana gelir. Senin hakkında iyi zan besleyenin zannını gerçekleştir. Seninle arasındaki dostluğa güvenerek kardeşinin hakkını yitirme; hakkını

yitirdiğin kişi, kardeşin değildir senin.

Ehline karşı kötü kişi olma; sana rağbet etmeyene rağbet etme. Sen kardeşine iyilik ettikçe o, senden ayrılmaz; sen ona ihsanda bulundukça o, sana kötülük edemez. Sana zulmedenin zulmü, gözünde büyümesin. O kendi zararına, senin faydana çalışmaktadır. Seni sevindirene kötülük etmen, yerinde bir iş değildir.

Bil ki oğulcağızım, rızık iki kısımdır; bir rızık sen ararsın, bir rızık da var, seni arar, sen ona varmadan o sana gelir. İhtiyaç zamânında alçalmak, zenginken cefâ etmek ne kötü huydur. Dnyâdan nasibin, âhiretini dzdğn kadardır. Elinden çıkana hayıflanacaksan, sana ulaşmayan her şey için hayıflanadur.

Henüz olmayan, gelip atmayan şeyi olup bitenden anla; çünkü işler, hep birbirine benzer, Musibete düşmedikçe nasihatten faydalanmayanlardan olma; çünkü akıllı kişi edeple oğtlenir; hayvanlarsa ktekle. Sabra dayanarak, Allah'a güvenerek dertleri kendilerine at. Orta ve doğru yolu bırakan sapmıştır. Eş dost da soy-soptur.

Dost, sen yokken sana dostluk edendir. Nice uzak vardır ki yakından daha yakındır; nice yakın vardır ki uzaktan da uzak. Garip o kişidir ki dostu yoktur.

Hakka karşı duranın yolu daralır. Kadrini, haddini bilen kadri bâki kalır. Yapışacağın sebeplerin en kuvvetlisi, seninle yüce Allah arasındaki sebeptir. Seni düşünmeyen, düşmanındır.

Tamah insanı helâk edince bir şey elde etmek de ümitsizlik verir. Her ayıp açılmaz; her fırsat hayretmez. Çok olur ki gören kişi yol azıtır da kr, doğru yolu bulur. Hemencecik yapmak istediğin kötülüğü geciktir.

Bilgisizin senden kesilmesi, seni aramaması, akıllının seni görüp gözetmesine; gelip dolaşmasına denktir. Kim zamandan emin olursa zaman, ona hıyânet eder; kim onu büyük görür, ondan çekinirse ona hıyânette bulunmuş olur. Her ok atanın oku amaca varmaz; her ok hedefe rastlamaz.

Buyruk sâhibi huyunu değiştirdi mi, zaman da değişir. Yola düşmeden dostu sor, eve girmeden komşuyu bul. Senden başkasından nakletsen bile güldürecek söz söyleme.

Sakın kadınlarla danışma; onların reyleri zayıftır; azimleri gevşek, yapacakları işten başka bir işe koşma onları; çünkü kadın çiçektir, koklanır; kahraman değildir, kolu bükülür.

Kadını kendi yüceliğinden başka bir yüceliğe yüceltme; kendinden başkasına şefâatçi yapma. Kıskanılacak yerden başka yerde kıskançlığa kalkışma, çünkü bu, doğruyu eğriltebilir; iyiyi şüpheli gösterebilir.

Herkesi yapabileceği işe koş. Böyle yaparsan hizmeti birbirlerine atamazlar; hizmetten kaçınamazlar. Soyuna-boyuna iyilik et, çünkü onlar kanatlarındır. Onlarla uçarsın; onlar aslındır senin, onlara ulaşırsın. Elindir onlar, onlarla saldırırsın.

Seni dininde, dünyâda Allah'a ısmarladım; şu tez geçen dünyâda da, bir zaman sonra gelecek .âhirette de sana hayırlar dilerim vesselâm